

TERMINOLOGIA WYSTĘPUJĄCA W OPINIACH – informacje dla rodziców

Tłumaczenie pojęć:

INTELIGENCJA

Inteligencja ogólna (poziom inteligencji, poziom funkcjonowania poznawczego) – wypadkowa inteligencji werbalnej i niewerbalnej.

Inteligencja werbalna (słowno-pojęciowa, lingwistyczna) – zdolność formułowania wypowiedzi, szybkiego dobierania adekwatnych do zakładanej treści przekazu słów oraz zdolność rozumienia komunikatów nadawanych w formie pisemnej lub ustnej przez inne osoby. Zapewnia możliwość skutecznego porozumiewania się z otoczeniem.

Inteligencja niewerbalna (bezsłowna, praktyczno-techniczna) – zdolność analizowania informacji i rozwiązywania konfliktów korzystając z umiejętności obserwacji i słuchania.

Inteligencja płynna (wrodzona, niewyuczona) – szybkość procesów umysłowych, potencjał intelektualny zdeterminowany przez czynnik biologiczny, genetyczny.

Inteligencja skryształizowana (wyuczona) – wszelka wiedza i umiejętności przyswojone przez daną osobę oraz zdolność korzystania z nich.

PROCESY POZNAWCZE

Mowa czynna – rozumienie słów i posługiwanie się nimi (potocznie: mówienie)

Mowa bierna – rozumienie słów, ale nie używanie ich.

Procesy poznawcze (funkcje poznawcze) – zespół procesów, dzięki którym odbieramy informacje z otoczenia: uwaga, pamięć, wrażenie, spostrzeganie, orientacje w schemacie ciała i przestrzeni oraz procesy myślenia.

Rozwój nieharmonijny poszczególnych funkcji – występuje, gdy poszczególne sfery rozwijają się w różnym tempie. Może być przyspieszenie lub opóźnienie rozwoju poszczególnych funkcji.

Myślenie logiczne (przyczynowo-skutkowe) – umiejętność wskazywania następstw określonych sytuacji, wyszukiwanie przyczyn pewnych stanów rzeczy, porządkowanie zdarzeń.

Myślenie przez analogię – umiejętność formułowania wniosków na temat danej sytuacji na podstawie podobnej znanej sytuacji, wyciąganiu wniosków z podobieństw między przedmiotami, sytuacjami.

Myślenie abstrakcyjne (abstrakcyjno-pojęciowe, twórcze myślenie) – bazujące na abstrakcyjnych pojęciach, umiejętności rozumienia i stosowania metafor na wysokim poziomie ogólności.

Myślenie konkretne (odtwórcze myślenie) – bazuje na doświadczeniu i korzystaniu ze znanych i sprawdzonych rozwiązań.

Procesy pamięci (zapamiętywanie) – zdolność rejestrowania (kodowania), przechowywania i odtwarzania informacji.

Pamięć słuchowa dotyczy informacji odbieranych kanałem słuchowym, „usłyszanych”.

Pamięć wzrokowa dotyczy informacji odbieranych kanałem wzrokowym, „widzianych”.

Pamięć świeża (bezpośrednia) – pozwala zapamiętać i natychmiast odtworzyć zapamiętany materiał.

Pamięć krótkotrwała (robocza, operacyjna) – dotyczy przechowywania niewielkiej ilości informacji werbalnych lub niewerbalnych, aktualnie używanych.

Pamięć długotrwała – dotyczy informacji zapamiętanych trwale, skonsolidowanych.

Pamięć mechaniczna (mimowolna) – zdolność przyswajania wiedzy w sposób nieuświadomiony.

Pamięć logiczna – oparta na myśleniu, kojarzeniu faktów.

Koncentracja uwagi – zdolność dostrzegania bodźców znaczących. Skierowanie jej na określoną myśl, przedmiot, zagadnienie.

FUNKCJE PERCEPCYJNO – MOTORYCZNE

Spostrzegawczość – zdolność odróżniania szczegółów istotnych od nieistotnych. Zdolność wyodrębniania dużej liczby elementów znaczących z danego zbioru w określonym czasie.

Analiza i synteza wzrokowa – zdolność rozkładania na części i scalania materiału wzrokowego (obrazki, wyrazy) lub słuchowego (dźwięki, słowa) w celu budowania całości obrazu. Dokonuje się na poziomie mózgu. Analiza to poszukiwanie różnic, synteza poszukiwanie powiązań.

Koordinacja wzrokowo-ruchowa – zdolność zharmonizowania ruchów gałek ocznych z ruchami całego ciała lub którejs z jego części.

Wizualizacja przestrzenna – zdolność odtwarzania trójwymiarowych obiektów.

Orientacja przestrzenna – zdolność i szybkość rozpoznawania prawej i lewej strony ciała oraz w kierunkach w przestrzeni (w lewo, w prawo, wyżej, niżej, w przód, w tył, nad, pod itp.)

Przestrzenna organizacja materiału – umiejętność złożenia w całość określonego obrazu (rysunku, kompozycji geometrycznej) z uwzględnieniem elementów zasadniczych budujących ten obraz oraz elementów szczegółowych.

Integracja percepcyjno-motoryczna – rozwój procesów poznawczych współdziałających z czynnościami ruchowymi.

Zaburzenia psychomotoryczne – opóźnienia w wykonywaniu i koordynacji gestów nabywanych niejako „naturalnie” (np.. chodzenie, bieganie, skakanie, wystukiwanie rytmu stopa lub palcami). Nie są przyswajane ani w kontekście kulturowym, ani edukacyjnym.

Uczenie się wzrokowo-ruchowe – zdolność uczenia się symboli graficznych oparte na koordynacji oko-ręka.

Sprawność manualna – sprawność ruchowa rąk.

Sprawność grafomotoryczna – tempo i precyzja pisania.

Lateralizacja jednorodna prawostronna lub lewostronna – dominacja czynności ruchowych jednej ze stron ciała (reki, nogi oka, ucha). Związana jest z dominacją jednej z półkul mózgowych.

Lateralizacja niejednorodna (skrzyżowana) np. dominacja lewego oka i prawej ręki.

Lateralizacja nieustalona – brak dominacji jednej ze stron ciała np. obuocność, oburęczność. Charakterystyczna do 5-6 roku życia.

Funkcjonowanie emocjonalne (inteligencja emocjonalna), kompetencje osobiste, zdolności rozpoznawania stanów emocjonalnych własnych oraz innych osób oraz zdolność używania własnych emocji i radzenie sobie ze stanami emocjonalnymi innych osób.

Funkcjonowanie społeczne (inteligencja społeczna), zdolność rozumienia i kierowania ludźmi oraz rozumnego działania w stosunkach międzyludzkich. Polega na doborze zachowania oraz sposobu komunikacji.

Motywacja – stan gotowości do podjęcia określonego działania.

Motywacja zewnętrzna - motywacja powodująca zachowanie, którego celem jest osiągnięcie zewnętrznych nagród.

Motywacja wewnętrzna – podejmowanie zachowania (inicjatywy) dla własnej przyjemności, satysfakcji - nawet gdy nie jest ono oceniane.

Samocena – uogólniona postawa w stosunku do samego siebie, która wpływa na nastrój oraz wywiera silny wpływ na pewien zakres zachowań osobistych i społecznych. Podstawą samooceny jest samowiedza, czyli zespół sądów i opinii, które człowiek odnosi do własnej osoby. Te sądy i opinie dotyczą właściwości fizycznych, psychicznych i społecznych.

PERCEPCJA SŁUCHOWA

jest terminem, który często zastępowany jest określeniami: **funkcje słuchowe dla mowy, percepcja dźwięków mowy, słuch mowny, słuch fonematyczny, przetwarzanie fonologiczne, aspekt fonologiczny języka, świadomość fonologiczna**, oznacza słuchowy odbiór mowy, czyli tekstów, zdań, sylab i głosek (czyli fonemów).

Dzieci z zaburzeniami korowych funkcji słuchowych bardzo dobrze słyszą poszczególne dźwięki, ale nie potrafią ich wszystkich wychwycić z potoku słów, nie potrafią prawidłowo różnicować. Dlatego nie można utożsamiać zaburzeń procesów analizy i syntezy słuchowej z niedosłuchem. Specyficzną właściwością percepcji słuchowej jest zdolność wyodrębniania, identyfikowania i różnicowania dźwięków mowy (wyrazów, sylab, głosek).

Zaburzenia percepcji słuchowej - odnoszą się do słuchowego odbioru mowy. Nie są uwarunkowane niedosłuchem, lecz zaburzeniami analizy i syntezy dźwięków mowy, wynikającymi z nieprawidłowego funkcjonowania odpowiednich okolic mózgu (głównie w lewej półkuli). Dziecko nie rozumie skomplikowanych poleceń słownych, nie umie powtórzyć trudniejszych lub dłuższych zdań, trudniej uczy się na pamięć. Przystawia sylaby, litery, nie różnicuje głosek, na przykład nosowych (ą - om, on; ę - em, en), zamienia głoski dźwięczne na bezdźwięczne. Ma trudności z opanowaniem tabliczki mnożenia, języków obcych, gramatyki.

PERCEPCJA SŁUCHOWA DLA MOWY to:

Słuch fonemowy - jest to zdolność do rozpoznawania i różnicowania najmniejszych elementów składowych dźwięków mowy (głosek czyli fonemów). Słuch fonemowy zaczyna kształtować się już w drugim półroczu życia dziecka, a pełna dojrzałość osiągnięta jest około 6, 7 roku życia. Dzięki niemu słyszymy różnice pomiędzy dźwiękami bardzo podobnymi np. p-b, t-d, k-g, s-c, i-j itd.

Analiza słuchowa - to umiejętność wyodrębniania z potoku mowy: zdań, w zdaniach wyrazów, w wyrazach sylab, a w sylabach głosek - z zachowaniem ich kolejności.

Analiza może być głoskowa (fonemowa) i oznacza umiejętność rozkładania słów na poszczególne elementy - głoski tj. fonemy czyli najmniejsze części języka oraz sylabowa, która określa umiejętność rozkładania słów na sylaby.

Początkowo dziecko wyróżnia sylaby, następnie pierwszą głoskę w słowie (w nagłosie) – łatwiej wyróżnić samogłoskę, trudniej spółgłoskę; potem potrafi określić, co słyszy na końcu wyrazu (w wygłosie) – tu łatwiej wyróżnić spółgłoskę niż samogłoskę; następnie głoski w środku wyrazu (w śródgłosie).

Synteza słuchowa – fonemowa, to łączenie głosek w wyrazy, sylabowa to łączenie sylab w wyrazy, a także wyrazów w określone, złożone układy słuchowe (czyli w zdania).

Pamięć słuchowa fonologiczna – odpowiedzialna za odtwarzanie całych słów, to pamięć wzorców słuchowych wyrazów tzn. pamięć ich długości (liczby sylab i głosek oraz ich kolejności w wyrazie). Jest to również zdolność zatrzymywania w pamięci ciągów wyrazów połączonych związkami logiczno - gramatycznymi (np. dni tygodnia, nazwy miesięcy po kolei, wiersze, piosenki itp.)

Pamięć słuchowa bezpośrednia - pamięć świeża pozwalająca natychmiast zapamiętać i odtworzyć usłyszane treści. Jest wykorzystywana na przykład przy pisaniu dyktand. Niestety jest ograniczona do kilkudziesięciu sekund, dlatego materiał należy utrwalać, aby doskonalić pamięć długoterminową. Inaczej dana wiedza i informacje ulegają zapomnieniu. Zaburzenia związane z tego typu pamięcią powodują, że uczeń ma trudności z zapamiętaniem dwóch czynności jednocześnie, długich zdań, poprawnym ich zanotowaniem, liczeniem w pamięci. Należy jednak pamiętać, że pamięć można ćwiczyć.

Ćwiczenia słuchowe - polegają na doskonaleniu słuchu fonemowego, czyli rozwijaniu umiejętności słyszenia i rozróżniania głosek oraz kształceniu umiejętności fonologicznych czyli operacji na głóskach, sylabach i innych cząstkach wyrazów (logatomach). Ćwiczenia te związane są z analizą głóskową i sylabową (określamy kolejne głóski, zamieniamy, zabieramy, przestawiamy zmieniając budowę wyrazów). Ćwiczenia te wpływają na doskonalenie analizatora słuchowego.

Niewyrównane w porę zaburzenia percepcji słuchowej mają wpływ na rozwój myślenia słowno – pojęciowego czyli trudności w rozumowaniu, wnioskowaniu, uogólnianiu.